

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคเอดส์ (AIDS) เป็นโรคที่กำลังแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ก่อให้เกิดปัญหาทางสาธารณสุขที่สำคัญของทุกประเทศทั่วโลก โรคเอดส์เป็นโรคติดต่อเชื้อที่มีอุบัติการณ์การติดเชื้อและการแพร่กระจายโรคสูงขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้ยังเป็นโรคที่ก่อให้เกิดการเจ็บป่วยที่ทุพพิกขณ์รวมทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ตลอดจนสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก ซึ่งก็ยังไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ เพราะในปัจจุบันยังไม่มียาหรือวัคซีนที่ได้ผลที่จะรักษาหรือป้องกันอย่างได้ผลดี (ประพันธ์ ภาณุภาค, 2534) มีแต่เพียงยาที่ใช้บรรเทาอาการหรือชะลอการเสียชีวิตเท่านั้น ซึ่งมีราคาแพงมาก เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ยาเอแซทที (AZT ย่อมาจาก Azidothimidine) ที่ใช้ครบขนาด (Full dosage) มีราคาสูงถึง 6,400 เหรียญสหรัฐต่อปี (Green, and Arno, 1989) หรือประมาณ 160,000 บาทต่อปี และถ้าต้องรักษาอยู่ในโรงพยาบาลจะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมากถึง 830 เหรียญสหรัฐต่อวันต่อคน (Carroll, 1987) หรือประมาณ 20,750 บาทต่อวันต่อคน และจากการประชุมนานาชาติเรื่องโรคเอดส์ ครั้งที่ 6 ณ กรุงซานฟรานซิสโก ประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2533 ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ประมาณการว่า ค่าใช้จ่ายสำหรับผู้ป่วยเอดส์จะเพิ่มขึ้น 2 เท่า ใน พ.ศ. 2537 (สมศักดิ์วรคามิน, 2533) จะเห็นได้ว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงมากต่อการบำบัดรักษาพยาบาลผู้ป่วยโรคเอดส์

องค์การอนามัยโลกได้รายงานสถานการณ์โรคเอดส์ทั่วโลก 181 ประเทศ ตั้งแต่ พ.ศ. 2527 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2533 พบว่า มีจำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์ 288,337 ราย ทวีปอเมริกามีจำนวนผู้ป่วยมากที่สุด คือ 174,877 ราย ซึ่งเป็นจำนวนสูงสุดของโลก และประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนผู้ป่วยมากที่สุดในทวีปเอเชีย คือ 285 ราย ส่วนประเทศไทยเป็นอันดับ 3 ของทวีปเอเชีย คือ 45 ราย (แหล่งข้อมูล : AIDS - Data as at 30 September 1990 Weekly Epidemiological Record) นอกจากนี้ศูนย์บริการสุขภาพในประเทศสหรัฐอเมริกา คาดว่า ใน พ.ศ. 2535 จะมีจำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์ทั่วโลกสูงถึง 365,000 ราย และจะเสียชีวิตถึง 263,000 ราย (Rogers, 1989) สำหรับประเทศไทยมีแนวโน้มการตรวจพบ

ผู้ติดเชื้อเอชไอวีสูงขึ้นเรื่อยมา นับตั้งแต่มีการตรวจพบผู้ป่วยโรคเอดส์ ใน พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา ทั้งนี้พบได้ทั้งเพศชาย เพศหญิง เยาวชน และผู้ใหญ่ ตลอดจนการแพร่เชื้อจากสามีสู่ภรรยา ซึ่งเมื่อมารดาติดเชื้อเอชไอวี บุตรที่คลอดออกมาย่อมมีโอกาสติดเชื้อเอชไอวีจากมารดาได้ร้อยละ 50 (ธีระรามสุต, 2532) จากจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ กระทรวงสาธารณสุขคาดว่า หากไม่มีการป้องกันและควบคุมโรคที่เหมาะสมและเร่งด่วนแล้ว จำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์ ใน พ.ศ. 2539 อาจสูงเกิน 2 หมื่นคน และจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีอาจสูงเกิน 2 ล้านคน (กรมควบคุมโรคติดต่อ ศูนย์ป้องกันและควบคุมโรคเอดส์, 2532) ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจ และสังคมอย่างมหาศาลตามมา

กระทรวงสาธารณสุขตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาโรคเอดส์นี้ จึงได้มีการมุ่งรณรงค์ต่อต้านและป้องกันอย่างจริงจังในรูปแบบต่างๆ โดยมีนโยบายป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายอย่างรีบด่วน เพื่อชะลอและหยุดยั้งการแพร่กระจายเชื้อโรคเอดส์ เนื่องจากจำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์ ผู้ติดเชื้อเอชไอวีและทารกที่เกิดจากมารดาติดเชื้อเอชไอวี มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และมีกระจายอยู่ทั่วไปทุกภาคและทุกจังหวัดของประเทศไทย (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ก) ซึ่งเกินกำลังความสามารถของโรงพยาบาลส่วนกลาง ในกรุงเทพมหานครจะรับไว้รักษาได้ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้มีนโยบายให้ดำเนินการจัดตั้งหน่วยรักษาพยาบาลผู้ติดเชื้อเอชไอวีในโรงพยาบาลสังกัดกองโรงพยาบาลภูมิภาค กระทรวงสาธารณสุขขึ้นใน พ.ศ. 2532 ตามคำสั่งที่ สธ. 0404/ว.201 เพื่อกระจายความรับผิดชอบให้แก่ทุกโรงพยาบาล และเป็นการพัฒนาศักยภาพสถานบริการสาธารณสุขให้มีความพร้อมและมีประสิทธิภาพในการรักษาพยาบาลผู้ติดเชื้อเอชไอวีต่อไป ตลอดจนเป็นการพัฒนาระบบการป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อโรคเอดส์ในโรงพยาบาล ดังนั้นโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป จึงเป็นโรงพยาบาลส่วนภูมิภาคที่มีความสำคัญต่อการรองรับผู้ป่วยโรคเอดส์และผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่กำลังทวีจำนวนมากขึ้นในปัจจุบัน

การจัดตั้งหน่วยรักษาพยาบาลผู้ติดเชื้อเอชไอวีในโรงพยาบาลเป็นวิธีหนึ่งที่ควบคุมการแพร่กระจายเชื้อโรคเอดส์ได้เฉพาะเจาะจงตัวบุคคลได้ดีที่สุด และจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายบริหารระดับสูงซึ่งเป็นฝ่ายสนับสนุนทรัพยากรการบริหารที่สำคัญ ตลอดจนฝ่ายปฏิบัติการทุกระดับ การดำเนินงานจึงจะบรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พยาบาลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการจัดตั้งหน่วยรักษาพยาบาลผู้ติดเชื้อเอชไอวีในโรงพยาบาล เพราะใกล้ชิดผู้ป่วยมากกว่าบุคลากรสาขาอื่น ต้องให้การพยาบาลผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องตลอด 24 ชั่วโมง นอกจากนี้การพยาบาลผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี จะต้องครอบคลุมด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณด้วย (Chaiphibalsarisdi and Mc Elmurry, 1990)

พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นผู้บริหารระดับต้นที่มีบทบาทสำคัญในหอผู้ป่วย เพราะเป็นทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการที่ใกล้ชิดบุคลากรทุกประเภท ทุกระดับ และผู้ป่วยมากที่สุด ดังนั้นจึงต้องมีความรู้ความสามารถทั้งในด้านการบริหารงาน และการปฏิบัติการพยาบาล ตลอดจนต้องสามารถประสานงานบริหารและงานบริการเข้าด้วยกันให้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ไรน์ฮาร์ท (Rinehart, 1969) กล่าวว่าไว้ว่าพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นกุญแจของทีมงานดูแลผู้ป่วยที่ต้องมีความรู้ความชำนาญในการบริหารงานทางการพยาบาล และต้องเป็นครูที่เป็นรูปแบบที่ดีแก่ผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วย ครอบครัว ญาติและบุคลากรอื่นๆ ในโรงพยาบาล

การบริหารงาน เป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรการบริหารมาประกอบการตามกระบวนการบริหารงาน เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมพงษ์ เกษมสิน, 2526) การที่จะบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพได้นั้น ไรน์ฮาร์ท (Rinehart, 1969) และเพอร์ซ (Pearce, 1989) ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย ต้องใช้บทบาทการบริหารงาน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนงาน การจัดระบบงาน การอำนวยการ และการควบคุมงาน ซึ่งสอดคล้องกับยาร์บรูก (Yarbrough, 1984) ที่กล่าวว่า การบริหารงานเพื่อควบคุมการติดเชื้อโรคให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องใช้กิจกรรมการบริหารงานด้านการวางแผนงาน การจัดระบบงาน การอำนวยการ และการควบคุมงาน ดังนั้นเพื่อให้การบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงใช้กิจกรรมด้านการวางแผนงาน การจัดระบบงาน การอำนวยการ และการควบคุมงานมาใช้ในการปฏิบัติงาน

จากความสำคัญดังกล่าว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่หอผู้ป่วยทุกแผนกในโรงพยาบาลต้องมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมืออย่างจริงจังต่อการเตรียมรับสถานการณ์ผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีที่กำลังเพิ่มจำนวนมากขึ้นในปัจจุบัน โดยมีการบริหารจัดการด้านการรักษาพยาบาลที่ดี มีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีการป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อโรคเอชไอวีอย่างถูกต้อง ปัจจุบันมีการระบาด

ของโรคเอดส์อย่างแพร่หลาย จำนวนผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์จึงมีกระจายอยู่ทั่วไปในหอผู้ป่วยต่างๆ บุคลากรทางการแพทย์ทุกระดับ ต้องเผชิญกับภาวะความจำเป็นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในการดูแลผู้ป่วยเหล่านี้ การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน การจัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่มีคุณภาพให้เพียงพอต่อการใช้ การมีมาตรการป้องกัน และควบคุมการแพร่กระจายเชื้อโรคเอดส์อย่างถูกต้องเหมาะสม และการคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารต้องสนใจเอาใจใส่และให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน และเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การบริหารทรัพยากรการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพย่อมมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์เป็นอย่างมาก และเนื่องจากในปัจจุบันจำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์และผู้ติดเชื้อเอดส์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในทุกจังหวัดของประเทศ การบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลประจำการ ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่อผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์โดยตรงย่อมมีส่วนร่วมในการบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์ได้เป็นอย่างดี โดยการเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่พบขณะปฏิบัติงาน ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์ในปัจจุบันและอนาคต ประกอบด้วย เรื่องดังกล่าวยังไม่มีผู้ใดศึกษามาก่อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์ โรงพยาบาลศูนย์ กระทรวงสาธารณสุข โดยศึกษาจากความคิดเห็นของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยและของพยาบาลประจำการระดับวิชาชีพ เพื่อให้ได้ข้อมูลนำไปสู่แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์ให้มีความพร้อมและมีประสิทธิภาพดีที่สุดในด้านการให้บริการรักษาพยาบาลผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการเกี่ยวกับการบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์ ด้านการวางแผนงาน การจัดระบบงาน การอำนวยความสะดวก และการควบคุมงาน โรงพยาบาลศูนย์ กระทรวงสาธารณสุข

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการ เกี่ยวกับการบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี ด้านการวางแผนงาน การจัดระบบงาน การอำนวยความสะดวก และการควบคุมงาน จำแนกตามหอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงาน ระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับโรคเอชไอวี และประสบการณ์ดูแลผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี

3. เพื่อศึกษาระดับปัญหาการบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี ด้านการวางแผนงาน การจัดระบบงาน การอำนวยความสะดวก และการควบคุมงานตามการรับรู้ของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลศูนย์ กระทรวงสาธารณสุข

ปัญหาการวิจัย

1. พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลศูนย์ กระทรวงสาธารณสุข มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี ด้านการวางแผนงาน การจัดระบบงาน การอำนวยความสะดวก และการควบคุมงานในระดับใด

2. พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการ ที่มีความแตกต่างกันในด้านหอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงาน ระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับโรคเอชไอวี และประสบการณ์ดูแลผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีแตกต่างกันหรือไม่

3. ปัญหาในการบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี ด้านการวางแผนงาน การจัดระบบงาน การอำนวยความสะดวก และการควบคุมงานตามการรับรู้ของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลศูนย์ กระทรวงสาธารณสุขอยู่ในระดับใด

แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย

เนื่องจากการบริหารงานเป็นกระบวนการใช้คน วัสดุ อุปกรณ์ และเงิน ในทางที่ตีที่สุด เพื่อสนับสนุนองค์การให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย (Pearce and Robinson, 1989) และจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการบริหารงาน เพราะการบริหารงานเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเกี่ยวเนื่องกัน (วิจิตร ศรีสอาน, 2526) ซึ่งไรน์ฮาร์ท (Rinehart, 1969) กล่าวว่า

กระบวนการบริหารงานตามบทบาทของหัวหน้าหอผู้ป่วย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนงาน การจัดระบบงาน การอำนวยการ และการควบคุมงาน ดังนั้นในการบริหารงานหอผู้ป่วยจึงจำเป็นต้องใช้กระบวนการบริหารงาน 4 ขั้นตอน ดังกล่าว ร่วมกับการจัดหอผู้ป่วยที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน ให้ความปลอดภัยแก่ผู้ป่วยในด้านการดูแล ความเร่งด่วน การติดเชื้อ และส่งเสริมสุขภาพทั้งผู้ป่วยและผู้ปฏิบัติงาน การบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอ็ดส์ก็เช่นเดียวกัน จำเป็นต้องใช้กระบวนการบริหารงาน 4 ขั้นตอน ดังกล่าว เพื่อวางแผนเตรียมความพร้อมและพัฒนาขีดความสามารถของพยาบาลผู้ให้การพยาบาลผู้ป่วยติดเชื้อเอ็ดส์ จัดระบบการปฏิบัติงานที่มุ่งป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อโรคเอ็ดส์ อำนวยการให้การปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ โดยผู้ปฏิบัติงานมีขวัญและกำลังใจที่ต่อการปฏิบัติงานและควบคุมให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้องและบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามการปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยที่ต่างกัน ย่อมมีการวางแผนงาน การจัดระบบงาน การอำนวยการ และการควบคุมงาน ในรายละเอียดของการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมกับลักษณะงานของแต่ละหน่วยงาน

อายุและประสบการณ์มีความเกี่ยวข้องกันคนที่อายุมากย่อมมีประสบการณ์มาก จึงทำให้คนมีความแตกต่างกันในเรื่องความคิด การรับรู้ ทักษะคิด และการจูงใจ (ปรมะ สตะเวทิน, 2526) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บัวแก้ว ศรีจันทร์ทอง (2532) เรื่อง การศึกษากิจกรรมการบริหารงานด้านการควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วยของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขตามการรายงานของตนเอง พบว่า การปฏิบัติกิจกรรมการบริหารงานด้านการควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วยของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย ที่มีประสบการณ์การทำงานในระยะเวลาต่างกัน มีการรายงานการปฏิบัติกิจกรรมการบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาสนา นารักษ์ (2528) เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมผู้นำตามสถานการณ์ของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย ในหน่วยงานของสภากาชาดไทย พบว่า พฤติกรรมผู้นำของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยรวมทุกด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาวะของผู้ใต้บังคับบัญชาที่สอดคล้องกับสถานการณ์พฤติกรรมผู้นำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 จากเหตุผล และผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ดังนี้

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีแตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการที่ระยะเวลาการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีแตกต่างกัน

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคนที่จะสามารถนำการพัฒนาได้ และมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาคุณสมบัติของความเป็นมนุษย์ที่มีปัญญา มีคุณธรรม และมีความสามารถพื้นฐานหรือศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองและสังคม ตลอดจนพัฒนาความสามารถในการประกอบอาชีพด้วย (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2532) นอกจากนี้การศึกษายังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันที่จริงที่สามารถจัดชีวิตให้อยู่ในสมดุลได้ เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้า จึงประสงค์และมีประสบการณ์ใหม่เพิ่มขึ้น (กันยา สุวรรณแสง, 2532) ตลอดจนเป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเป็นผลมาจากการตอบสนองต่อสภาพการณ์หนึ่ง ซึ่งไม่ใช่ปฏิกริยาตามธรรมชาติ ไม่ใช่วุฒิภาวะ และไม่ใช่สภาพการเปลี่ยนแปลงของร่างกายชั่วคราวที่มีผลมาจากความเหนื่อยล้าหรือฤทธิ์ยา (Bower, อ้างถึงใน กันยา สุวรรณแสง, 2532) ดังนั้นในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างมาก และในยุคของข้อมูลข่าวสาร การศึกษาจึงเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ความแตกต่างกันทางการศึกษา จึงทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันในด้านความรู้ สึกินคิด การรับรู้ อุดมการณ์ ความต้องการ ประสบการณ์ ความมั่นใจ และความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน การได้รับความรู้ที่ทันสมัยต่อเหตุการณ์ จึงทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความมั่นใจต่อการปฏิบัติงานมากขึ้น เช่นเดียวกับการได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ และการรักษาพยาบาลผู้ป่วย โรคเอดส์อย่างถูกต้องในปัจจุบัน ย่อมทำให้ผู้ปฏิบัติงานต่อผู้ป่วยโรคเอดส์มีความมั่นใจต่อการปฏิบัติงานมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฟลัสเกอร์ท (Flaskerud, 1989) เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของพยาบาลด้านความรู้และเจตคติเกี่ยวกับโรคเอดส์ ภายหลังได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยผลการวิจัยพบว่า ความรู้และเจตคติเกี่ยวกับโรคเอดส์ของพยาบาลก่อนและหลังได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของบราวน์ (Brown, 1990) เรื่อง ผลของความรู้ต่อเจตคติของนักศึกษาพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยโรคเอดส์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ มีอิทธิพลทางบวกต่อเจตคติของนักศึกษาพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์

ศุภวิทยานุกูล และคณะ (2532) เรื่อง ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับโรคเอดส์ของบุคลากรสาธารณสุขในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดเชียงราย โดยผลการวิจัยพบว่า บุคลากรสาธารณสุขส่วนใหญ่ต้องการศึกษา และฝึกอบรมเกี่ยวกับโรคเอดส์เพิ่มเติม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดุษฎีวรรณ เรื่องรุจิระ (2532) เรื่อง ความสัมพันธ์ ระหว่างความรู้ เจตคติ และการดูแลผู้ป่วยโรคเอดส์ของพยาบาลวิชาชีพ ตามการรับรู้ของตนเอง โดยผลการวิจัยพบว่า ความรู้เรื่องโรคเอดส์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการดูแลผู้ป่วยโรคเอดส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากเหตุผลและผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 และข้อที่ 4 ดังนี้

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการที่มีประสบการณ์ และไม่มีประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับโรคเอดส์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์แตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4 พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการที่มีประสบการณ์ และไม่มีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์ ในด้านการวางแผนงาน การจัดระบบงาน การอำนวยความสะดวกและการควบคุมงาน
2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการระดับวิชาชีพ ในหอผู้ป่วยอายุรกรรม ศัลยกรรม สูติ-นรีเวชกรรมและกุมารเวชกรรม ที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป มีประสบการณ์หรือไม่มีประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับโรคเอดส์ และมีประสบการณ์หรือไม่มีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์ ของโรงพยาบาลศูนย์ กระทรวงสาธารณสุข

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. หอผู้ป่วยในโรงพยาบาลศูนย์ทุกแห่ง ของกระทรวงสาธารณสุข มีสภาพการบริหารจัดการคล้ายคลึงกัน เพราะปฏิบัติงานภายใต้ นโยบายของกระทรวงสาธารณสุขเหมือนกัน
2. ผู้วิจัยถือว่าพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการ ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมด้านการวางแผนงาน การจัดระบบงาน การอำนวยความสะดวก และการควบคุมงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีในหอผู้ป่วยอายุรกรรม ศัลยกรรม สูติ-นรีเวชกรรม และกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลศูนย์ กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งตรวจสอบจากการตอบแบบสอบถาม เรื่อง "การศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการเกี่ยวกับการบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี โรงพยาบาลศูนย์ กระทรวงสาธารณสุข"

ผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี หมายถึง ผู้ที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยว่ามีเชื้อไวรัสเอชไอวี (HIV Infection) ในกระแสโลหิต และได้รับการรักษาพยาบาลในหอผู้ป่วยอายุรกรรม ศัลยกรรม สูติ-นรีเวชกรรม และกุมารเวชกรรม ซึ่งอาจเป็นผู้ป่วยระยะที่ไม่ปรากฏอาการหรือระยะที่มีอาการสัมพันธ์กับโรคเอชไอวี หรือระยะโรคเอชไอวี ซึ่งมีอาการของโรคเอชไอวีและมีการติดเชื้อฉวยโอกาสร่วมด้วย

โรงพยาบาลศูนย์ หมายถึง สถานบริการสาธารณสุขขนาดใหญ่ที่มีเตียงสำหรับรับผู้ป่วยไว้รักษามีขนาดตั้งแต่ 500-1000 เตียงสังกัดกองโรงพยาบาลภูมิภาค กระทรวงสาธารณสุข ได้แก่

- เขต 1 โรงพยาบาลสระบุรี
- เขต 2 โรงพยาบาลชลบุรี และโรงพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี

- เขต 3 โรงพยาบาลมหาสารคามราชสีมา และโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์
อุบลราชธานี
- เขต 4 โรงพยาบาลอุตรธานี และโรงพยาบาลขอนแก่น
- เขต 5 โรงพยาบาลลำปาง และโรงพยาบาลเชียงใหม่แคะระห์ เชียงราย
- เขต 6 โรงพยาบาลพทุชนราช วัฒนโลก และโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์
นครสวรรค์
- เขต 7 โรงพยาบาลราชบุรี และโรงพยาบาลนครปฐม
- เขต 8 โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี และโรงพยาบาลมหาสารคามศรีธรรมราช
- เขต 9 โรงพยาบาลหาดใหญ่ สงขลา และโรงพยาบาลยะลา

พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษายาบาล ได้รับการขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารสูงสุดในหอผู้ป่วย

พยาบาลประจำการ หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษายาบาล ได้รับการขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ทำหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติการพยาบาลในหอผู้ป่วย

การวางแผนงาน หมายถึง กิจกรรมขั้นแรกที่กำหนดให้ขึ้นก่อนการปฏิบัติงาน โดยครอบคลุมถึงการวางแผนเตรียมบุคลากร การวางแผนพัฒนาบุคลากร การวางแผนให้คำปรึกษาแนะนำและให้สุศึกษาแก่ผู้ป่วยติดเชื้อเอ็ดส์และครอบครัว และการวางแผนใช้อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้

การจัดระบบงาน หมายถึง กิจกรรมการจัดระเบียบการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยครอบคลุมถึงการจัดระบบการปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยติดเชื้อเอ็ดส์ การจัดระบบป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อโรคเอ็ดส์ในบุคลากร การจัดระบบป้องกัน และควบคุมการแพร่กระจายเชื้อโรคเอ็ดส์ในอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้และการจัดระบบป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อโรคเอ็ดส์ในสิ่งแวดล้อมของหอผู้ป่วย

การอำนวยความสะดวก หมายถึง กิจกรรมที่ช่วยให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยการติดต่อสื่อสาร การประสานงาน การนิเทศงานและการจูงใจ

การควบคุมงาน หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ การกำกับงานและการประเมินผลการปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย เพื่อให้งานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

หอผู้ป่วยอายุรกรรม หมายถึง หน่วยรับผู้ป่วยเพศชายหรือเพศหญิงไว้รักษาพยาบาลในโรงพยาบาล โดยการรักษาทางยา อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป

หอผู้ป่วยศัลยกรรม หมายถึง หน่วยรับผู้ป่วยเพศชายหรือเพศหญิงไว้รักษาพยาบาลในโรงพยาบาล โดยการรักษาด้วยวิธีการผ่าตัดประเภทต่าง ๆ อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป

หอผู้ป่วยสูติกรรม หมายถึง หน่วยรับหญิงคลอดในโรงพยาบาล จากการคลอดโดยวิธีธรรมชาติ ใช้เครื่องมือช่วยขณะคลอด หรือการผ่าตัดเอาเด็กออกทางหน้าท้อง

หอผู้ป่วยนรีเวชกรรม หมายถึง หน่วยรับผู้ป่วยเพศหญิง ซึ่งเป็นโรคเฉพาะสตรีที่ได้รับการรักษาทางยา การให้เคมีบำบัด การผ่าตัดหรืออื่นๆ

หอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม หมายถึง หน่วยรับผู้ป่วยเด็กเจ็บป่วยทั้งเพศชายและเพศหญิงไว้รักษาพยาบาลในโรงพยาบาล โดยการรักษาทางยาอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 15 ปี

ปัญหาการบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดความขัดข้อง หรืออุปสรรคในการปฏิบัติกิจกรรมการบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีด้านการวางแผนงาน การจัดระบบงาน การอำนวยความสะดวก และการควบคุมงานในหอผู้ป่วยอายุรกรรม ศัลยกรรม สูติ-นรีเวชกรรม และกุมารเวชกรรม

ประสบการณ์เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับโรคเอดส์ หมายถึง เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 วัน

ประสบการณ์ดูแลผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์ หมายถึง เคยให้การพยาบาล หรือเคยให้การดูแลผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์ในระยะใดก็ได้มาแล้วไม่น้อยกว่า 1 เวร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อรายการสำหรับนำไปใช้ในการบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
3. เป็นประโยชน์ในการนิเทศงานหอผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม